

Súd: Krajský súd Trenčín  
Spisová značka: 4Co/955/2015  
Identifikačné číslo súdneho spisu: 3815200673  
Dátum vydania rozhodnutia: 29. 09. 2016  
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Oľga Lichnerová  
ECLI: ECLI:SK:KSTN:2016:3815200673.2

## Uznesenie

Krajský súd v Trenčíne v senáte zloženom z predsedníčky JUDr. Oľgy Lichnerovej a sudkýň JUDr. Alice Beňovej a JUDr. Ivety Martinákovovej v spore žalobkýň: 1/ O. a 2/ D., obe zastúpené S. proti žalovaným: 1/ Y., zastúpenému S., V. a 3/ H., zastúpenému Z., o náhradu nemajetkovej ujmy s príslušenstvom, o odvolaní žalobkýň proti rozsudku Okresného súdu Prievidza zo dňa 21. septembra 2015, č.k. 17C/9/2015-102, takto

### rozhodol:

Napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie z r u š u j e a vec mu vracia na ďalšie konanie.

### odôvodnenie:

1. Napadnutým rozsudkom súd prvej inštancie zamietol návrh žalobu žalobkýň 1/ a 2/. Žiadnemu z účastníkov nepriznal právo na náhradu trov konania. V odôvodnení uviedol, že každá zo žalobkýň sa samostatne návrhom, doručeným súdu dňa 20.01.2015, proti žalovaným domáhala zaplata 10.000 eur s tým, že v rozsahu plnenia jedného z žalovaných zaniká povinnosť ostatných žalovaných a náhrady trov konania, a to v dôsledku toho, že trestným činom vodičov motorových vozidiel, ktorých prevádzateľmi boli žalovaný 1/ a žalovaný 2/ (jeho právny predchodca M. M., s.r.o.), a ktorých zodpovednosť za škodu spôsobenú prevádzkou motorových vozidiel bola poistená žalovaným 3/, bola spôsobená dopravná nehoda, pri ktorej zomrel ich brat, čím bolo zasiahnuté do ich osobnostných práv. Súd vychádzal zo zistenia, že rozsudkom Okresného súdu Trenčín, ktorý nadobudol právoplatnosť dňa 10.06.2015, bolo rozhodnuté, že dňa 20.01.2012 v čase o 12:30 hod. došlo na ceste I/50, 126,00 km v Y. S. k dopravnej nehode medzi osobným motorovým vozidlom, ktoré viedol brat žalobkýň s nákladným motorovým vozidlom žalovaného 2/, ktoré viedol zamestnanec žalovaného 2/, s ďalším nákladným motorovým vozidlom a s dodávkovým motorovým vozidlom žalovaného 1/, ktoré viedol zamestnanec žalovaného 1/, a to tak, že zamestnanec žalovaného 1/ viedol po ceste I/50 smerom od G. na Y., kde predchádzal dve za sebou jazdiace nákladné súpravy, pričom v tom čase jazdil opačným smerom od Y. do G. brat žalobkýň, kde na mieste spolujazdca sedela jeho matka, ktorého obžalovaný zamestnanec žalovaného 1/ pri predchádzaní kvôli nesprávnemu spôsobu jazdy bezprostredne ohrozil, v dôsledku čoho bol brat žalobkýň prinútený s vozidlom havarijne brzdiť, aby zabránil čelnej zrážke s vozidlom žalovaného 1/, pričom v tom čase za vozidlom brata žalobkýň jazdil s vozidlom zamestnanec žalovaného 2/ tým istým smerom, ktorý ale z dôvodu nedodržania minimálneho odstupu od brzdiaceho vozidla brata žalobkýň svoje vozidlo neubrzdil a prednou časťou svojho vozidla zozadu narazil do pravej zadnej časti vozidla brata žalobkýň, ktoré bolo následkom nárazu odhodené do protismeru, kde došlo k zrážke vozidla brata žalobkýň s oproti ďalším nákladným motorovým vozidlom, pričom pri dopravnej nehode brat žalobkýň utrpel mnohopočetné zranenia, ktorým na mieste nehody vo veku XX rokov podľahol. Za to boli zamestnanci žalovaného 1/ a žalovaného 2/ uznaní z toho, že bratovi a matke žalobkýň z nedbanlivosti spôsobili smrť a takýto čin spáchali závažnejším spôsobom konania, a to tým, že porušili dôležitú povinnosť uloženú im podľa zákona, čím spáchali prečin usmrtenia podľa § 149 ods. 1, ods. 2 písm. a) Trestného zákona. Za to bol každý z nich odsúdený na trest odňatia slobody vo výmere dva roky, výkon ktorého im bol odložený na skúšobnú dobu a na trest zákazu činnosti viesť motorové vozidlá

každého druhu na dobu troch rokov. Z výsluchu žalobkyní dostatočne zistil, že vzťah žalobkyní k ich bratovi bol hlboký a vyplývajúci z toho, že od nich bol podstatne mladší a aj vo svojej dospelosti sa k nim a k ich rodinám utiekal, predovšetkým v dôsledku toho, že vlastnú rodinu nevytvoril. Z takto vykonaných dôkazov mal súd dostatočne preukázané to, že hĺbka tohto vzťahu žalobkyní a ich zosnulého brata viedla u žalobkyní k takému ľudsky prirodzenému smútku, ktorý sa i v súčasnosti u žalobkyní prejavuje tak, že pri rozprávaní o svojom bratovi a o jeho predčasnej smrti nedokážu udržať slzy tak, ako tomu bolo aj počas ich výsluchu na pojednávaní. Je nepochybné, že smrť tak blízkej osoby, akým bol brat žalobkyní, a to v jeho mladom veku a pri usporiadaných rodinných pomeroch so žalobkyňami a tomu zodpovedajúcom očakávaní ďalšieho šťastného spoločného života, vyvolal u žalobkyní ľudsky prirodzenú psychickú bolesť a životné nešťastie. Na strane druhej je zrejmé, že právna zodpovednosť žalovaných za smrť brata žalobkyní sa odvíja len od tej skutočnosti, že žalovaní 1/ a 2/ prevádzali motorového vozidla, ktoré sa stretli s motorovým vozidlom brata žalobkyní, teda od ich objektívnej zodpovednosti podľa § 427 ods. 1 a 2 a § 431 Občianskeho zákonníka a podľa § 15 ods. 1 zákona č. 381/2001 Z. z. o povinnom zmluvnom poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla v znení neskorších predpisov v prípade žalovaného 3/ v spojení s nárokom na náhradu nemajetkovej ujmy podľa § 11 a § 13 Občianskeho zákonníka. Medzi stranami nebolo sporné právne posúdenie toho, že brat žalobkyní zomrel pri dopravnej nehode, za ktorú objektívne zodpovedajú žalovaní 1/ a 2/. Rovnako medzi stranami sporu nebolo sporné, že v dôsledku smrti brata žalobkyní došlo u žalobkyní k nemajetkovej ujme v právnom slova zmysle. Súd konštatoval, že Občiansky zákonník v súčasnosti žiadnym explicitným spôsobom neupravuje to, aký nárok a voči komu majú pozostalí príbuzní za psychickú bolesť a ujmu na kvalite života spôsobenú protiprávnou smrťou svojho príbuzného. Nároky pozostalých príbuzných sa v judikatúre zásadne opierajú o všeobecné ustanovenie § 13 ods. 2 Občianskeho zákonníka, ktorého výklad vo viacerých súdnych rozhodnutiach vychádza z toho, že peniazmi možno čiastočne odškodniť pozostalých za nemajetkovú ujmu spočívajúcu v psychickej bolesti zo straty príbuznej osoby. V zmysle uvedeného výkladu sú priznávané pozostalým osobám rôzne peňažné čiastky. Napríklad v rozhodnutí Najvyššieho súdu Českej republiky, sp. zn. 30Cdo/2951/2004 bolo zamietnuté dovolanie žalovaného proti rozsudku, ktorým bol žalovaný zaviazaný zaplatiť žalobkyni 250.000,- Kč a žalobcovi 100.000,- Kč, pričom v prípade žalobcov išlo o rodičov osoby, ktorá zomrela pri dopravnej nehode spôsobenej zamestnancom žalovaného, ktorý dopravnú nehodu spôsobil porušením dopravných predpisov; v rozhodnutí Najvyššieho súdu Českej republiky, sp. zn. 30Cdo/999/2007 bol zrušený rozsudok, ktorým bol zamietnutý návrh žalobcov, ktorým si proti žalovanému uplatnili zaplataenie rôznych čiastok peňazí na základe toho, že žalovaný ako prevádzateľ vozidla požičal motorové vozidlo tretej osobe, ktorého prevádzkou bola spôsobená dopravná nehoda, pri ktorej zomrel ich príbuzný, ktorý bol v motorovom vozidle ako spolujazdec; v rozhodnutí Najvyššieho súdu Českej republiky, sp. zn. 30Cdo/1293/2007 bolo zamietnuté dovolanie žalovaného, pričom v rozsudku sa riešila zodpovednosť žalovaného za konanie jeho zamestnanca, ktorý fyzicky napadol žalobcu. Vo všeobecnosti je z týchto rozhodnutí zrejмый právny záver, podľa ktorého sa podľa ustanovení o náhrade škody objektívne zodpovedná osoba nemôže zbaviť svojej objektívnej zodpovednosti proti osobe, ktorej bolo zasiahnuté do práva podľa § 11 Občianskeho zákonníka, a to ani v tom prípade, ak je tento zásah spôsobený protiprávnym konaním jeho zamestnanca. S týmto právnym názorom nemožno súhlasiť s ohľadom na účel objektívnej zodpovednosti prevádzateľa motorového vozidla a účel inštitútu náhrady nemajetkovej ujmy. Objektívna zodpovednosť prevádzateľa motorového vozidla je moderný, sociálny právny inštitút, ktorý vo svojej podstate významným spôsobom zbavuje účastníkov dopravných nehôd prísnej povinnosti preukazovať porušenie právnej povinnosti prevádzateľa alebo inej osoby v súvislosti s dopravnou nehodou. Inštitút objektívnej zodpovednosti je výnimkou zo všeobecnej zásady, podľa ktorej zodpovednosť určitej osoby vzniká ako dôsledok jej protiprávneho konania. Jeho účelom je nútiť konat' vlastníkov motorových vozidiel tak, aby svoje motorové vozidlá prevádzali riadne, a predovšetkým, aby tieto motorové vozidlá poistovali na prípadne spôsobenú škodu tak, aby škoda, často presahujúca možnosti prevádzateľa, bola uhradená z prostriedkov povinného zmluvného poistenia. Účelom inštitútu náhrady nemajetkovej ujmy pri zásahu do osobnostných práv fyzickej osoby je chrániť fyzickú osobu pred protiprávnym konaním iných osôb. Predmetom tvrdení žalobkyní nebolo žiadne protiprávne konanie žalovaných a zodpovednosť žalovaných za smrť ich brata vyplýva nie z protiprávneho konania žalovaných, ale len zo samej skutočnosti, že prevádzali motorové vozidlá. Zodpovednosť žalovaných za smrť ich brata teda nevyplýva z ich konania alebo opomenutia, a preto ani nemôže založiť vzťah, v ktorom by žalobkyne mali voči žalovaným nárok na náhradu nemajetkovej ujmy. Opačný právny názor by v zásade viedol k tomu, že by nútil žalovaných ako prevádzateľov motorových vozidiel pri ich objektívnej zodpovednosti k tomu, aby vôbec neprevádzali motorové vozidlá. Takýto záver je v rozpore s potrebou vyváženého vzťahu prevádzateľa

motorových vozidiel a osôb sekundárne poškodených smrťou alebo poškodením zdravia účastníka dopravnej nehody. Spoločenským účelom každej normy súkromného práva o zodpovednosti za škodu a zodpovednosti za nemajetkovú ujmu je to, aby účastník spoločenského vzťahu konal, alebo zdržal sa konania spôsobilého privodiť inému, či už majetkovú alebo nemajetkovú ujmu. Len výnimočne právo vytvára objektívnu zodpovednosť za škodu. V takomto prípade však objektívne zodpovedné osoby núti do rôznych poistných vzťahov (povinné zmluvné poistenie prevádzateľov motorových vozidiel, sociálne poistenie zamestnávateľov pre ich objektívnu zodpovednosť za škodu spôsobenú na živote a zdraví zamestnancov pri pracovných úrazoch a pod.) Priznanie nárokov žalobkýň pre objektívnu zodpovednosť žalovaných však žiadnym spôsobom nie je spôsobilé regulovať konanie žalovaných, keďže od nich nemožno spravodlivo požadovať to, aby upustili od prevádzania motorových vozidiel. Rovnako od nich nemožno spravodlivo požadovať to, aby si poisťovali zodpovednosť za trestnoprávne konanie osôb, ktoré vedú ich motorové vozidlá. Prijatie a rozširovanie normy v súdnych rozhodnutiach, podľa ktorej je prevádzateľ motorového vozidla objektívne zodpovedný i za nemajetkovú ujmu spôsobenú pozostalým osoby zomrelej pri dopravnej nehode, sa celkom vzdáva základného spoločenského účelu § 11 Občianskeho zákonníka, ktorým je dosiahnutie toho, aby sa každý zdržal takého konania alebo opomenutia, ktorým by mohol zasiahnuť do práva na ochranu života a zdravia inej osoby. Účel zásadnej a takmer ústavnoprávnej normy vyjadrenej v § 11 Občianskeho zákonníka je odrádzať účastníkov spoločenských vzťahov od ich protiprávneho konania, nie vytvoriť rámec pre odškodňovanie osôb za ujmu, za ktorú podľa osobitnej konštrukcie objektívnej zodpovednosti zodpovedá ten, ktorý protiprávne nekonal a ani nič protiprávne neopomenul. Preto nemožno zo spojenia § 11 a nasl. Občianskeho zákonníka s § 427 ods. 1 a 2, § 431 Občianskeho zákonníka a § 15 ods. 1 zákona č. 381/2001 Z. z. o povinnom zmluvnom poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla v znení neskorších predpisov vyvodiť zodpovednosť žalovaných za nemajetkovú ujmu, ktorá vznikla žalobkyniam, keďže vyvodenie tejto zodpovednosti nielen žalovaných, ale ani nikoho iného, neodradí od v súlade s právom vykonávanej činnosti, ktorú právne predpisy pomenúvajú prevádzka motorového vozidla. Spoločenský účel § 11 a nasl. môže byť naplnený len vtedy, ak sa bude spájať so všeobecnou zodpovednosťou za škodu podľa § 420 Občianskeho zákonníka, ktorá je v tomto prípade daná nie voči žalovaným 1/ a 2/, ale nepochybne zo skutkových okolností svedčí proti zamestnancom žalovaného 1/ a žalovaného 2/. Len vyvodenie takejto občianskoprávnej zodpovednosti (ak satisfakciu, ktorá vyplýva z ich odsúdenia v trestnom konaní, nemožno považovať za dostatočnú) je spôsobilé regulovať spoločenské správanie v cestnej doprave tak, aby nedochádzalo k obdobným protiprávnym konaniam. Nárok žalobkýň proti žalovaným 1/ a 2/ a sekundárne proti žalovanému 3/ preto nie je daný, a preto súd návrh oboch žalobkýň voči všetkým žalovaným zamietol. Okrem toho zdôraznil, že Občiansky zákonník v súčasnosti žiadnym explicitným spôsobom neupravuje to, aký nárok a voči komu, a ktorí z pozostalých príbuzných majú za psychickú bolesť a ujmu na kvalite života spôsobenú protiprávnou smrťou svojho príbuzného. Preto je úlohou výkladu ustanovení Občianskeho zákonníka v rovine súdnych rozhodnutí pokúsiť sa o zodpovedanie nastolených otázok, ktoré sú len všeobecne vyjadrené v § 13 ods. 2 Občianskeho zákonníka. Právo sa v rovine zákona k obdobnému nároku explicitne vyjadruje len v osobitných pracovnoprávných vzťahoch, keď Zákonník práce v spojení so zákonom č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov priznáva určeným príbuzným osobám zomrelého zamestnanca nárok na jednorazové odškodnenie. Podľa 94 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov manžel, manželka a nezaopatrované dieťa poškodeného, ktorý zomrel v dôsledku pracovného úrazu alebo choroby z povolania, majú nárok na jednorazové odškodnenie. Túto normu možno analogicky vzťahovať a ako výkladový nástroj použiť i na skutkové okolnosti, z ktorých žalobkyne odvodzovali svoj nárok proti žalovaným a dospieť k záveru, že i v prípade občianskoprávných vzťahov možno náhradu za smrť príbuznej osoby priznať len úzkemu okruhu najbližšej rodiny tvorenej manželom a nezaopatrenými deťmi. Okrem toho z vykonaného dokazovania vyplynulo, že napriek tomu, že žalobkyne mali hlboký súrodenecký vzťah so svojím zomrelým bratom, v čase jeho smrti mali svoje vlastné rodiny s viacerými deťmi; teda ich osobný život a ich súkromie sa realizovalo predovšetkým v ich rodinách. Preto ich vzťah k zomrelému bratovi už nebol ich základným rodinným vzťahom, keďže ich súkromný život sa prirodzene zameriaval na ich vzťah k ich manželom a k ich deťom. Preto súd dospel k záveru, že i napriek tomu, že sa smrť brata žalobkýň negatívne prejavila v ich súkromí a zasiahla negatívne ich psychický stav, čo sa prejavilo prirodzenou psychickou bolesťou, nezakladá ich príbuzenský pomer v návrhu uplatnený nárok. V tejto súvislosti treba konštatovať, že v prípade smrti príbuzného v dôsledku spáchania trestného činu nemožno v prípade poškodených príbuzných osôb ich ujmu nahradiť odstránením následkov tohto zásahu podľa § 13 ods. 1 Občianskeho zákonníka, keďže takýto zásah, spočívajúci v smrti blízkej osoby, je neodstrániteľný. Jediným nástrojom odstránenia tohto zásahu je

primerané zadosťučinenie, ktorého prejavom v tomto konkrétnom prípade bolo postihnutie vinníkov nehody ich odsúdením v trestnom konaní. Iné a dostatočné zadosťučinenie je v tomto prípade i ťažko predstaviteľné, keďže trestný postih vinníka je najprísnejším prostriedkom zadosťučinenia. Osobitne treba však vo vzťahu k návrhu žalobkýň uviesť to, že i prípadné priznanie ich nároku na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch by nebolo spôsobilé dať im dostatočné zadosťučinenie, keďže nemožno pozitívne predpokladať to, že by peniaze, poskytnuté inou osobou ako vinníkom dopravnej nehody, bolo spôsobilé zmierniť ich bolesť zo smrti ich brata. Inak povedané, ak na odstránenie následkov zásahu do práva podľa § 11 Občianskeho zákonníka nepostačuje zadosťučinenie podľa § 13 ods. 1 Občianskeho zákonníka, nemôže byť dostatočným zadosťučineným za tento zásah náhrada nemajetkovej ujmy v peniazoch, ktorá je poskytnutá inou osobou ako tým, kto takýto zásah spôsobil, keďže pocit zadosťučinenia prirodzene nevyplýva z prijatého finančného prospechu, ale z ujmy, ktorou je takouto povinnosťou postihnutý protiprávne konajúci subjekt. I preto nárok žalobkýň proti žalovaným 1/ a 2/ a sekundárne proti žalovanému 3/ nie je daný a i z týchto dôvodov súd návrh oboch žalobkýň voči všetkým žalovaným zamietol. Žalobkyne boli v celom rozsahu svojich návrhov procesne neúspešné. Preto majú žalovaní 1/ a 3/, ktorí si uplatnili právo na náhradu trov konania, v zásade právo na náhradu trov konania podľa § 142 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku. O náhrade trov konania však súd rozhodol podľa § 150 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku, keď dôvody osobitného zreteľa videl v tom, že žalobkyne v podaní ich návrhu zrejme nemotivovala snaha po získaní majetkového prospechu, ale prirodzená ľudská snaha nájsť zadosťučinenie za smrť blízkeho príbuzného prostriedkami občianskeho hmotného práva, i keď je zjavné, že takéto prostriedky a žiadané finančné zadosťučinenie im nie je spôsobilé poskytnúť to, čo svojím návrhom hľadajú. V osobitosti uplatneného nároku, o ktorom bolo možné rozhodnúť na prvom pojednávaní, súd videl dôvod hodný osobitného zreteľa, a preto rozhodol tak, že žiaden z účastníkov nemá právo na náhradu trov konania.

2. Proti tomuto rozsudku podali v zákonnej lehote odvolanie žalobkyne 1/ a 2/ a dôvodili nesprávnym právnym posúdením veci v zmysle § 205 ods. 2 písm. f) O.s.p. Nesúhlasili s názorom súdu prvej inštancie, že zodpovednosť žalovaných 1/ a 2/ za smrť ich brata nevyplýva z konania žalovaných alebo z opomenutia žalovaných, a preto nemôže založiť vzťah, v ktorom by žalobkyne mali voči žalovaným nárok na náhradu nemajetkovej ujmy. Mali za to, že žalovaní 1/ a 2/ je jednoznačne potrebné považovať za pôvodcov zásahu, a teda žalovaní 1/ a 2/ a sekundárne 3/ sú pasívne legitimovaní v konaní. Subjektom občianskoprávnej zodpovednosti za nemajetkovú ujmu podľa § 13 Občianskeho zákonníka môže byť fyzická osoba alebo právnická osoba. Platí zásada, podľa ktorej, ak neoprávnený zásah do osobnosti bol spôsobený niekým, kto bol použitý právnickou osobou na realizáciu činnosti tejto právnickej osoby, kedy určujúcim je existencia miestneho, časového a vecného vzťahu k plneniu činnosti takejto osoby, potom v týchto prípadoch občianskoprávna sankcia podľa § 13 Občianskeho zákonníka postihuje samotnú právnickú osobu podľa analógie § 420 Občianskeho zákonníka v spojení s § 853 Občianskeho zákonníka. Považovali za nepochybné, že k neoprávnenému zásahu do osobnostnej sféry, ktorá je chránená osobnostným právom žalobkýň, došlo v rámci plnenia úloh právnych osôb, žalovaných 1/ a 2/ konaním fyzických osôb (zamestnancov žalovaných 1/ a 2/), ktorý v mene žalovaných 1/ a 2/ tieto úlohy plnili, zodpovedajú navonok voči tretím osobám tieto právnické osoby, t. j. žalovaní 1/ a 2/ a nie ich zamestnanci, ako nesprávne uvádza súd prvej inštancie. Žalovaní 1/ a 2/ boli v čase dopravnej nehody aj prevádzkovateľmi motorových vozidiel, ktorým bol spôsobený zásah do osobnosti žalobkýň, preto je možné aj analogické použitie § 427 a nasl. Občianskeho zákonníka v spojení s § 853 Občianskeho zákonníka pri určení osoby zodpovednej za zásah do osobnosti žalobkýň. Rovnako nesúhlasili s názorom súdu prvej inštancie, že i napriek tomu, že sa smrť brata žalobkýň negatívne prejavila v ich súkromí a zasiahla negatívne ich psychický stav, nezakladá ich príbuzenský pomer v návrhu uplatnený nárok a jediným nástrojom odstránenia protiprávneho a neodstrániteľného zásahu spočívajúceho v smrti blízkej osoby je primerané zadosťučinenie, a to odsúdenie vinníkov nehody v trestnom konaní. Mali za to, že zásah do práva na ochranu osobnosti žalobkýň nie je možné spájať s trestnoprávnym odsúdením vinníkov. Nárok na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch má v prípade splnenia podmienok v zmysle § 13 ods. 2 Občianskeho zákonníka každá blízka osoba, ktorej pojem je vymedzený v § 116 Občianskeho zákonníka. Podľa tohto ustanovenia je možné za blízku osobu považovať aj súrodenca. Navrhli, aby odvolací súd rozsudok súdu prvej inštancie zmenil a zaviazal žalovaných 1/ až 3/ zaplatiť žalobkyňi 1/ sumu 10.000 eur a žalobkyňi 2/ sumu 10.000 eur, v lehote troch dní od právoplatnosti rozsudku, ako aj nahradiť trovy konania, alternatívne, aby rozsudok zrušil a vec vrátil súdu prvej inštancie na nové prejednanie a rozhodnutie.

3. Žalovaný 1/ vo svojom písomnom vyjadrení k odvolaniu žalobkyň uviedol, že okresný súd rozhodol vo veci správne, správne a úplne zistil skutkový stav, vykonal všetky dôkazy, potrebné na jeho zistenie a aj vec správne po právnej stránke posúdil. Mal za to, že žalobkyne nepreukázali podstatné skutočnosti, ktoré by zakladali ich nárok, teda najmä existenciu ujmy takej intenzity, ktorá by odôvodňovala jej náhradu v peniazoch, nepreukázali tiež zodpovednosť žalovaného 1/ za vzniknutú ujmu. Žiadal, aby odvolací súd rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil a zaviazal žalobkyne na náhrade trov odvolacieho konania v sume 378,53 eur.

4. Žalovaný 3/ vo svojom písomnom vyjadrení k odvolaniu žalobkyň uviedol, že so skutočnosťami, uvedenými v odvolaní, sa nestotožňuje, nakoľko rozhodnutie súdu prvej inštancie považuje za správne. Navrhol, aby odvolací súd predmetné rozhodnutie súdu prvej inštancie potvrdil.

5. Žalovaný 2/ sa k odvolaniu žalobkyň písomne nevyjadril.

6. Krajský súd v Trenčíne, ako odvolací súd, preskúmal vec podľa § 379, § 380 Civilného sporového poriadku (zákon č. 160/2015 Z. z.), ďalej len CSP, bez nariadenia odvolacieho pojednávania podľa § 385 ods. 1 CSP a dospel k záveru, že odvolanie žalobkyň je dôvodné.

7. Po podaní odvolania žalobkyňami došlo k zmene právnej úpravy občianskeho súdneho konania, keď dňa 01.07.2016 nadobudol účinnosť zákon č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok (ďalej len „CSP“), ktorý okrem iného zrušil zákon č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok (O.s.p.), platný v čase vydania napadnutého rozsudku súdu prvej inštancie a v čase podania odvolania.

8. V danom prípade bolo odvolanie žalobkyň podané dňa 10.11.2015. Podľa prechodného ustanovenia § 470 ods. 1 CSP, ak nie je ustanovené inak, platí tento zákon aj na konanie začaté pred dňom nadobudnutia jeho účinnosti. Podľa § 470 ods. 2 veta prvá CSP právne účinky úkonov, ktoré v konaní nastali pred dňom nadobudnutia účinnosti tohto zákona, zostávajú zachované. Vychádzajúc u uvedených ustanovení, s prihliadnutím na základné princípy CSP uvedené v jeho čl. 2 ods. 1 a čl. 3 ods. 1, odvolací súd posudzoval dôvody odvolania podľa právneho stavu účinného ku dňu podania odvolania, teda podľa príslušných ustanovení O.s.p.

9. Súd prvej inštancie založil svoje zamietajúce rozhodnutie na tom právnom názore, že zodpovednosť žalovaných (právnické osoby) za smrť brata žalobkyň nevyplýva z ich konania alebo opomenutia, a preto ani nemôže založiť vzťah, v ktorom by žalobkyne mali voči žalovaným nárok na náhradu nemajetkovej ujmy. Prijatie a rozširovanie normy v súdnych rozhodnutiach, podľa ktorej je prevádzateľ motorového vozidla objektívne zodpovedný i za nemajetkovú ujmu spôsobenú pozostalým osoby zomrelej pri dopravnej nehode, sa celkom vzdáva základného spoločenského účelu § 11 Občianskeho zákonníka, ktorým je dosiahnutie toho, aby sa každý zdržal takeho konania alebo opomenutia, ktorým by mohol zasiahnuť do práva na ochranu života a zdravia inej osoby. Účel zásadnej a takmer ústavnoprávnej normy, vyjadrenej v § 11 Občianskeho zákonníka, je odrádzať účastníkov spoločenských vzťahov od ich protiprávneho konania, nie vytvoriť rámec pre odškodňovanie osôb za ujmu, za ktorú podľa osobitnej konštrukcie objektívnej zodpovednosti zodpovedá ten, ktorý protiprávne nekonal a ani nič protiprávne neopomenul. Preto nemožno zo spojenia § 11 a nasl. Občianskeho zákonníka s § 427 ods. 1 a 2, § 431 Občianskeho zákonníka a § 15 ods. 1 zákona č. 381/2001 Z. z. o povinnom zmluvnom poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla v znení neskorších predpisov vyvodiť zodpovednosť žalovaných za nemajetkovú ujmu, ktorá vznikla žalobkyňami. Spoločenský účel § 11 a nasl. môže byť naplnený len vtedy, ak sa bude spájať so všeobecnou zodpovednosťou za škodu podľa § 420 Občianskeho zákonníka, ktorá je v tomto prípade daná nie voči žalovaným 1/ a 2/, ale nepochybne zo skutkových okolností svedčí proti zamestnancom žalovaného 1/ a žalovaného 2/. Len vyvodenie takejto občianskoprávnej zodpovednosti (ak satisfakciu, ktorá vyplýva z ich odsúdenia v trestnom konaní, nemožno považovať za dostatočnú) je spôsobilé regulovať spoločenské správanie v cestnej doprave tak, aby nedochádzalo k obdobným protiprávnym konaniam. Nárok žalobkyň proti žalovaným 1/ a 2/ a sekundárne proti žalovanému 3/ preto nie je daný, a preto súd návrh oboch žalobkyň voči všetkým žalovaným zamietol. Okrem toho zdôraznil, že Občiansky zákonník v súčasnosti žiadnym explicitným spôsobom neupravuje to, aký nárok a voči komu, a ktorí z pozostalých príbuzných majú za psychickú bolesť a ujmu na kvalite života spôsobenú protiprávnou smrťou svojho príbuzného. Preto je úlohou výkladu ustanovení Občianskeho zákonníka v rovine súdnych rozhodnutí pokúsiť sa o zodpovedanie nastolených otázok, ktoré sú len všeobecne vyjadrené v § 13

ods. 2 Občianskeho zákonníka. Právo sa v rovine zákona k obdobnému nároku explicitne vyjadruje len v osobitných pracovnoprávných vzťahoch, keď Zákonník práce v spojení so zákonom č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov priznáva určeným príbuzným osobám zomrelého zamestnanca nárok na jednorazové odškodnenie. Podľa 94 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov manžel, manželka a nezaopatrené dieťa poškodeného, ktorý zomrel v dôsledku pracovného úrazu alebo choroby z povolania, majú nárok na jednorazové odškodnenie. Túto normu možno analogicky vzťahovať a ako výkladový nástroj použiť i na skutkové okolnosti, z ktorých žalobkyne odvodzovali svoj nárok proti žalovaným a dospieť k záveru, že i v prípade občianskoprávných vzťahov možno náhradu za smrť príbuznej osoby priznať len úzkemu okruhu najbližšej rodiny, tvorenej manželom a nezaopatrenými deťmi. Preto súd dospel k záveru, že i napriek tomu, že sa smrť brata žalobkyň negatívne prejavila v ich súkromí a zasiahla negatívne ich psychický stav, čo sa prejavilo prirodzenou psychickou bolesťou, nezakladá ich príbuzenský pomer v návrhu uplatnený nárok. V tejto súvislosti konštatoval, že v prípade smrti príbuzného v dôsledku spáchania trestného činu nemožno v prípade poškodených príbuzných osôb ich ujmu nahradiť odstránením následkov tohto zásahu podľa § 13 ods. 1 Občianskeho zákonníka, keďže takýto zásah, spočívajúci v smrti blízkej osoby, je neodstrániteľný. Jediným nástrojom odstránenia tohto zásahu je primerané zadostučinenie, ktorého prejavom v tomto konkrétnom prípade bolo postihnutie vinníkov nehody ich odsúdením v trestnom konaní. I preto nárok žalobkyň proti žalovaným 1/ a 2/ a sekundárne proti žalovanému 3/ nie je daný a i z týchto dôvodov súd návrh oboch žalobkyň voči všetkým žalovaným zamietol.

10. Odvolací súd tento právny názor súdu prvého stupňa nepovažuje za správny z nasledovných dôvodov.

11. Pokiaľ bol neoprávnený zásah do osobnostných práv fyzickej osoby (§ 11 a nasl. Občianskeho zákonníka) spôsobený niekým, kto bol použitý právnickou osobou na realizáciu činnosti tejto právnickej osoby, považuje sa takýto zásah za zásah spôsobený priamo právnickou osobou. Pre posúdenie, či išlo o takúto činnosť, je určujúca existencia miestneho, časového a vecného vzťahu k plneniu danej činnosti (rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 26.09.2013, sp. zn. 3 Cdo 228/2012, judikovaný pod R 128/2014).

Tento rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky dáva odpoveď na otázku, či v prípade neoprávneného zásahu do osobnostných práv fyzickej osoby, ktorý bol vyvolaný zvláštnou povahou prevádzky dopravných prostriedkov, je osobou zodpovednou za zásah do osobnostných práv fyzickej osoby prevádzateľ motorového vozidla, ktorý zodpovedá za škodu spôsobenú prevádzkou tohto vozidla v zmysle § 427 a nasl. Občianskeho zákonníka.

Najvyšší súd Slovenskej republiky v uvedenom rozsudku uvádza: „Predpokladom úspešného uplatnenia práva na ochranu osobnosti je nielen zistenie, že žalobca je fyzickou osobou, ktorej osobnostné práva boli porušené alebo ohrozené, ale rovnako tiež zistenie, že žalovaný sa dopustil toho konania, ktoré žalobca v konaní skutkovo vymedzoval a považoval za zásah do jeho chránených osobnostných práv. Obe zisťovania sú súčasťou skúmania, kto je v tom - ktorom konaní vecne legitimovaný. Vecnou legitimáciou sa rozumie stav vyplývajúci z hmotného práva, v rámci ktorého je jeden z účastníkov nositeľom oprávnenia (je aktívne legitimovaný) a druhý účastník je nositeľom právnej povinnosti (je pasívne legitimovaný). Súčasnou judikatúrou Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (viď napr. R 114/1999, R 38/1996, R 36/2009, R 53/2012) je jednotne zastávaný názor, že pôvodcom zásahu môže byť nielen fyzická osoba, ale aj právnická osoba. Pre právnické osoby je charakteristické to, že svoju vôľu nevytvárajú samostatne, ale prostredníctvom tých fyzických osôb, ktoré sú na to určené. Len prostredníctvom fyzických osôb právnická osoba tiež prejavuje svoju vôľu navonok, koná, robí právne úkony, zakladá právne vzťahy, vstupuje do právnych vzťahov, uplatňuje práva a plní povinnosti z týchto vzťahov. Ak bezprostredným pôvodcom zásahu do osobnosti bola fyzická osoba, ktorá bola právnickou osobou použitá na výkon jej činnosti, treba vyriešiť otázku, či konanie tejto fyzickej osoby je zásahom, za ktorý nesie zodpovednosť ona sama (bezprostredne konajúca fyzická osoba), alebo táto právnická osoba. Ustanovenie § 11 a nasl. Občianskeho zákonníka neobsahujú úpravu, ktorá by osobitne riešila túto otázku. Podľa § 853 Občianskeho zákonníka platí, že občianskoprávne vzťahy, pokiaľ nie sú osobitne upravené ani týmto, ani iným zákonom, sa spravujú ustanoveniami tohto zákona, ktoré upravujú vzťahy obsahom aj účelom im najbližšie. V tomto ustanovení Občianskeho zákonníka je upravená analógia. Analógia legis (analógia zákona) sa používa ako forma aplikácie zákona vtedy, keď

treba riešiť otázku, riešenie ktorej nie je síce v zákone upravené, ale ten istý zákon upravuje riešenie podobného prípadu. Vychádza sa pritom z predpokladu, že zákonodarca by podľa rovnakých zásad upravil aj daný prípad. Dovolací súd sa stotožňuje s názorom, že právnym vzťahom zodpovednosti za nemajetkovú ujmu spôsobenú na osobnostných právach fyzickej osoby (§ 11 a nasl. Občianskeho zákonníka) sú obsahom a účelom najbližšie právne vzťahy zodpovednosti za majetkovú ujmu (škodu) spôsobenú v majetkovej sfére poškodeného (§ 420 a nasl. Občianskeho zákonníka). V zmysle § 420 ods. 2 Občianskeho zákonníka platí, že škoda je spôsobená právnickou osobou alebo fyzickou osobou, keď bola spôsobená pri ich činnosti tými, ktorých na túto činnosť použili. Tieto osoby samy za škodu takto spôsobenú podľa tohto zákona nezodpovedajú; ich zodpovednosť podľa pracovnoprávných predpisov nie je tým dotknutá. Analogicky (§ 853 Občianskeho zákonníka v spojení s § 420 ods. 2 tohto zákonníka), pokiaľ bol neoprávnený zásah do osobnostných práv fyzickej osoby spôsobený niekým, kto bol použitý právnickou osobou na realizáciu činnosti tejto právnickej osoby, považuje sa takýto zásah za zásah spôsobený priamo právnickou osobou (pozn.: pre posúdenie, či išlo o takúto činnosť, je určujúca existencia miestneho, časového a vecného vzťahu k plneniu danej činnosti). Rovnaký právny názor je zastávaný aj v publikácii Československé občianske právo, I. zväzok, Obzor Bratislava 1973, str. 167 a 168 a tiež v Zborníku III. Najvyššieho súdu, SEVT 1980, str. 182. Dovolací súd k tomu poznamenáva, že rovnako aj Ústavný súd Slovenskej republiky v uznesení z 23.08.2007, sp. zn. I. ÚS 137/07 uviedol, že podľa všeobecných ustanovení občianskeho hmotného práva je otázka zodpovednosti za škodu (vrátane zodpovednosti za nemajetkovú ujmu) konštituovaná tak, že za škodu, resp. za ujmu zodpovedá ten, kto ju spôsobil, pričom v prípade škody, resp. ujmy spôsobenej právnickou osobou ide o činnosť tých fyzických osôb, ktoré právnická osoba na túto činnosť použila (§ 420, ako aj § 11 a nasl. Občianskeho zákonníka). Zásada, že podľa všeobecných ustanovení o zodpovednosti za škodu (§ 420 a nasl. Občianskeho zákonníka) zodpovedá právnická osoba aj za zásah do osobnostných práv bezprostredne spôsobený fyzickou osobou konajúcou v rámci výkonu činností, ktorými bola poverená právnickou osobou, nie je zásadou výlučnou. Tak, ako sú zvláštnou skupinou zásahov do majetkovej sféry tie prípady, v ktorých škoda bola spôsobená prevádzkou dopravných prostriedkov (§ 427 a nasl. Občianskeho zákonníka), rovnako osobitnou je aj skupina tých zásahov do osobnostnej sféry, v prípade ktorých nemajetková ujma bola spôsobená prevádzkou dopravných prostriedkov. Pokiaľ je na mieste analogické použitie ustanovenia § 420 ods. 2 Občianskeho zákonníka pri určení, či zodpovednosť za zásah do osobnostných práv nesie fyzická osoba bezprostredne konajúca alebo právnická osoba, za ktorú fyzická osoba konala v rámci výkonu činností, ktorými bola poverená touto právnickou osobou, je rovnako na mieste analogické použitie ustanovenia § 427 ods. 2 Občianskeho zákonníka pri určení subjektu zodpovedného za zásah do osobnostných práv, ktorý bol spôsobený prevádzkou dopravných prostriedkov. Vychádzajúc z uvedeného možno konštatovať, že tak, ako podľa okolností konkrétneho prípadu zodpovedá za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla prevádzateľ vozidla poškodenému, zodpovedá tento prevádzateľ (aj) za nemajetkovú ujmu spôsobenú na chránených osobnostných právach fyzickej osobe.

12. Záver súdu prvej inštancie, že za neoprávnený zásah do osobnostných práv žalobkyň, ktorý bol vyvolaný zvláštnou povahou prevádzky dopravných prostriedkov, nezodpovedá prevádzateľ motorového vozidla, spočíva teda v zmysle vyššie uvedeného na nesprávnom právnom posúdení veci. Otázka zodpovednosti právnickej osoby, v danom prípade prevádzateľa motorového vozidla, aj za nemajetkovú ujmu spôsobenú na chránených osobnostných právach fyzickej osobe, bola už súdnou praxou vyriešená a odvolací súd nemá dôvod sa od nej odchýliť ani v danej veci.

13. Súd prvej inštancie za dôvod zamietnutie žaloby uviedol aj tú okolnosť, že Občiansky zákonník v súčasnosti žiadnym explicitným spôsobom neupravuje to, aký nárok a voči komu, a ktorí z pozostalých príbuzných majú za psychickú bolesť a ujmu na kvalite života spôsobenú protiprávnou smrťou svojho príbuzného. Analogicky vychádzal zo Zákonníka práce v spojení so zákonom č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov, ktorý v § 94 ods. 1 za takéto osoby považuje manžela, manželku a nezaopatrené dieťa poškodeného, ktorý zomrel v dôsledku pracovného úrazu alebo choroby z povolania. Podľa súdu prvej inštancie, žalobkyne takýmto príbuznými osobami nebohého nie sú, boli jeho sestrami, a preto ich nepovažoval v tomto prípade ani za aktívne legitimované na podanie žaloby o zaplatenej nemajetkovej ujmy.

Ani tento právny názor, vyslovený súdom prvej inštancie, odvolací súd nepovažuje za správny.

Odvolací súd aj v tomto prípade poukazuje na súdnu prax, v ktorej otázka, ktoré blízke osoby sú aktívne legitimované na podanie žaloby na ochranu osobnosti, už bola riešená. Napr. v rozsudku Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 27.10. 2010, sp. zn. 1 Cdo 77/2009 najvyšší súd za správny označil záver súdov nižších stupňov, že do osobnostných práv oprávnených osôb bolo zasiahnuté zavinením dopravnej nehody, pri ktorej zahynul ich blízky príbuzný (syn a brat), v rozsudku Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo dňa 17. 02.2011 sp. zn. 5 Cdo 265/2009 najvyšší súd uviedol, že „ak medzi fyzickými osobami existujú sociálne, morálne, citové a kultúrne vzťahy vytvorené v rámci ich súkromného a rodinného života, môže porušením práva na život jednej z nich dôjsť k nedovolenému zásahu do práva na súkromie druhej z týchto osôb. Takýmto protiprávnym zásahom tretej osoby do práva na súkromie, resp. práva na rodinný život, môže byť ďalšiemu účastníkovi vzťahu spôsobená taká ujma, ktorá mu čiastočne, alebo úplne bráni napĺňať jeho citové potreby, t. j. nemajetková ujma postihujúca inú ako majetkovú sféru, sféru osobnostnú, ku ktorej nepochybne patrí aj citová (emocionálna) sféra. Ak dôjde k smrti jedného z členov rodinného vzťahu, pozostávajúca osoba môže utrpieť citovú ujmu vo forme šoku, smútku zo straty blízkej osoby a takisto aj spoločensťva (vzťahu) s blízkou osobou“. Na inom mieste odôvodnenia tohto rozsudku najvyšší súd konštatoval, že „zásah do emocionálnej sféry fyzickej osoby, spôsobený protiprávnym konaním tretej osoby, následkom ktorého je úmrtie blízkej osoby, zakladá právo domáhať sa ochrany osobnosti podľa ustanovení Občianskeho zákonníka o ochrane osobnosti“. V rozsudku Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo dňa 20.11.2012, sp. zn. 2 Cdo 194/2011 najvyšší súd, i keď primárne riešiac otázku premlčania práva na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch, konštatoval, že zavineným usmrtením chodca pri dopravnej nehode bolo zasiahnuté do práva na súkromie a rodinný život jeho blízkej príbuznej.

Vyššie (len ako príklad) uvedené rozhodnutia potvrdzujú, že v rozhodovacej praxi Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sa uplatňuje ako jednotný názor, v zmysle ktorého súčasťou práva na ochranu súkromia chráneného ustanovením § 11 Občianskeho zákonníka je aj rodinný život spočívajúci v udržiavaní a rozvíjaní vzájomných citových, morálnych a sociálnych väzieb medzi najbližšími osobami a konanie, ktoré spôsobilo násilné pretrhnutie týchto väzieb stratou člena rodiny, je konaním nesúcim znaky neoprávneného zásahu do chránených osobnostných práv pozostalých členov rodiny. Za týchto pozostalých členov rodiny sa nepovažuje len manžel, manželka a nezaopatrené dieťa, tak ako to uviedol súd prvej inštancie, ale môžu to byť aj ďalší pozostali členovia rodiny, teda aj súrodenci, keď konanie, ktoré spôsobilo násilné pretrhnutie citových, morálnych a sociálnych väzieb stratou ich brata, je konaním nesúcim znaky neoprávneného zásahu do ich chránených osobnostných práv.

14. Nakoľko súd prvej inštancie nepostupoval v danom spore v zmysle hore uvedeného, odvolací súd napadnutý rozsudok podľa § 389 ods. 1 písm. c) CSP zrušil a vec vrátil súdu prvej inštancie na ďalšie konanie podľa § 391 ods. 1 CSP.

15. Súd prvej inštancie v ďalšom konaní spor posúdi v zmysle vysloveného právneho názoru odvolacím súdom, a v zmysle ktorého vykoná potrebné dokazovanie (§ 391 ods. 3 CSP).

16. Vysloveným právnym názorom je súd prvej inštancie podľa § 391 ods. 2 CSP viazaný.

17. Toto rozhodnutie prijal senát krajského súdu jednomyseľne.

#### **Poučenie:**

Proti tomuto rozhodnutiu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa (§ 419 CSP).

Dovolanie sa podáva v lehote dvoch mesiacov od doručenia rozhodnutia odvolacieho súdu oprávnenému subjektu na súde, ktorý rozhodoval v prvej inštancii. Ak bolo vydané opravné uznesenie, lehota plynie znovu od doručenia opravného uznesenia len v rozsahu vykonanej opravy (§ 427 ods. 1 CSP).

Dovolateľ musí byť v dovolacom konaní zastúpený advokátom. Dovolanie a iné podania dovolateľa musia byť spísané advokátom (§ 429 ods. 1 CSP).

V dovolaní sa popri všeobecných náležitostiach podania uvedie, proti ktorému rozhodnutiu smeruje, v akom rozsahu sa rozhodnutie napáda, z akých dôvodov sa rozhodnutie považuje za nesprávne (dovolacie dôvody) a čoho sa dovolateľ domáha (dovolací návrh) (§ 428 CSP).